

Határozatok Tára

ELEANOR SHARPSTON
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. május 12.¹

C-555/14. sz. ügy

**IOS Finance EFC SA
kontra
Servicio Murciano de Salud**

(a Juzgado Contencioso-Administrativo No 6, Murcia [6. sz. közigazgatási bíróság, Murcia, Spanyolország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„2000/35/EK és 2011/7/EU irányelv — A kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések —
Vállalkozások és hatóságok közötti ügyletek — Tisztességtelen szerződési feltételek és gyakorlatok”

1. A késedelmes fizetésről szóló irányelv² előírja, hogy a tagállamok rendelkezzenek arról, hogy a szerződéses vagy a gyakorlatban alkalmazott, a fizetési határnapra vagy határidőre, a késedelmi kamatlábra vagy a behajtási költségek megtérítésének kizárására vonatkozó feltétel ne legyen végrehajtható, vagy arra hivatkozással kártérítési igényt lehessen támasztani, amennyiben ez a hitelező tekintetében nyilvánvalóan tisztességtelen. Ennek érdekében a késedelmi kamat felszámításához vagy a behajtási költségek megtérítéséhez való jog kizárása nyilvánvalóan tisztességtelen szerződési feltételnek vagy gyakorlatnak minősül. A tagállamoknak azt is biztosítaniuk kell, hogy azon kereskedelmi ügyletekben, amelyekben az adós egy hatóság, a hitelező külön fizetési felszólítás nélkül legyen jogosult a törvényes késedelmi kamatra.

2. Spanyolországban a Real Decreto-ley 8/2013, de 28 de junio, de medidas urgentes contra la morosidad de las administraciones públicas y de apoyo a entidades locales con problemas financieros (a közigazgatási szervek késedelmes fizetése elleni és a pénzügyi problémákkal küzdő helyi önkormányzatok támogatására irányuló sürgős intézkedésekről szóló, 2013. június 28-i 8/2013. sz. királyi törvényrendelet; a továbbiakban: 8/2013. sz. törvény) egy különös finanszírozási eljárást írt elő, amelynek keretében azok a vállalkozások, amelyeknek fizetése képtelenné vált hatóságokkal szembeni követelésük van, a tőketartozás azonnali megfizetése ellenében lemondhattak a kamatokról, a bírósági költségekről és a behajtási költségekről. Ennek az volt a joghatása, hogy a teljes tartozás megfizetésének kötelezettsége, illetve a megindított bírósági eljárás megszűnt.

1 — Eredeti nyelv: angol.

2 — Jelenleg a következő formában alkalmazandó: a legutóbb a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2000. június 29-i 2000/35/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2000. L 200., 35. o.; magyar nyelvű különkiadás: 17. fejezet, 1. kötet, 226. o.; helyesbítés: HL 2007. L 312. 72. o.) átdolgozott és módosított, a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2011. február 16-i 2011/7/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L 48., 1. o.; helyesbítés: HL 2012. L 233., 3. o.; HL 2015. L 218., 82. o.).

3. Egy faktoráló vállalat a szállítóktól megvásárolt számos olyan követelést, amely egy spanyol regionális egészségügyi hatósággal szemben állt fenn, és ezeket a követeléseket a kamattal és a behajtási költségekkel együtt próbálta érvényesíteni a spanyol bíróságokon. Ezután csatlakozott a különös finanszírozási eljáráshoz, és a tőketartozás (majdnem) teljes összegét behajtotta. Ugyanakkor a kamat és a behajtási költségek kizárását kifogásolva további eljárásokat indított, mivel véleménye szerint ez ellentétes a késedelmes fizetésről szóló irányelvvel.

4. A Juzgado Contencioso-Administrativo No 6, Murcia (6. sz. közigazgatási bíróság, Murcia) az irányelv értelmezésére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztett elő abból a célból, hogy a fenti érv jogosságát meg tudja ítélni. A Bizottság által felvetett egyik további kérdés az, hogy az időbeli hatályt figyelembe véve a késedelmes fizetésről szóló irányelv jelenlegi változata (2011/7 irányelv) vagy annak elődje (2000/35 irányelv) alkalmazandó-e az alapeljárásban szereplő követelésekre.

Jogi háttér

A 2000/35 irányelv

5. A 2000/35 irányelv „a kereskedelmi ügyletek ellenértékének kiegyenlítéseként végrehajtott valamennyi fizetésre” (1. cikk) vonatkozott, vagyis „vállalkozások, illetve vállalkozások és hatóságok között lebonyolított olyan ügyletek[re], amelyek fizetés ellenében áruk szállítását vagy szolgáltatását eredményezik” (a 2. cikk (1) bekezdése).

6. A 3. cikk többek között a következőket írta elő:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy:

- a) a d) pontnak megfelelő kamat a szerződésben meghatározott fizetési határnap vagy határidő lejáratát követő naptól esedékessé váljon;
 - b) amennyiben a szerződés nem rögzíti a fizetés határnapját vagy a fizetési határidőt, a kamatfizetési kötelezettség automatikusan, külön fizetési felszólítás nélkül lépjen érvénybe:
 - i. a számla vagy az azzal egyenértékű fizetési felhívás adós általi kézhezvételét követő 30 nappal; vagy
- [...];
- c) a hitelező késedelmi kamatra jogosult, amennyiben
 - i. teljesítette szerződéses és jogszabályi kötelezettségeit; és
 - ii. nem kapta kézhez időben az esedékes összeget, kivéve, ha az adós nem felel a késedelemért;
 - d) amennyiben a szerződés másképp nem rendelkezik, az adós által fizetendő késedelmi kamat mértéke (»törvényes kamat«) az Európai Központi Bank által az adott fél év első naptári napja előtt lebonyolított legutóbbi fő refinanszírozási műveletnél alkalmazott kamatláb (»irányadó kamatláb«) legalább hét százalékponttal növelt összege legyen. [...];
 - e) a hitelező legyen jogosult megfelelő összegű ellentételezésre az adós késedelmes fizetése következtében felmerült összes indokolt behajtási költsége miatt, kivéve ha az adós a késedelemért nem felel. Az ilyen behajtási költségek megállapításakor figyelembe kell venni az áttekinthetőség és

az arányosság alapelveit a szóban forgó tartozás vonatkozásában. A fenti alapelvek tiszteletben tartása mellett a tagállamok jogosultak meghatározni a tartozások különféle szintjeihez a legmagasabb összegű behajtási költségek mértékét.

[...]

(3) A tagállamok gondoskodnak arról, hogy a fizetési határidőre vagy a késedelmes fizetés következményeire vonatkozó minden olyan megállapodás, amely nem áll összhangban az (1) bekezdés b)–d) pontjában és a (2) bekezdésben rögzített előírásokkal, ne legyen végrehajtható, vagy arra hivatkozással ne lehessen kártérítési igényt támasztani, amennyiben ez a hitelező számára minden körülményre tekintettel nagymértékben tisztességtelen, ideértve a helyes kereskedelmi gyakorlatot és a termék jellegét is [helyesen: vagy arra hivatkozással kártérítési igényt lehessen érvényesíteni, amennyiben ez a hitelező számára minden körülményre tekintettel – ideértve a helyes kereskedelmi gyakorlatot és a termék jellegét is – nyilvánvalóan tisztességtelen]. Annak megállapítására, hogy valamely megállapodás nagymértékben [helyesen: nyilvánvalóan] tisztességtelen a hitelező számára, többek között számba kell venni, hogy volt-e olyan objektív ok, amelyek miatt az adós eltért az (1) bekezdés b)–d) pontjában és a (2) bekezdésben rögzített előírásoktól. Amennyiben az ilyen megállapodás nagymértékben tisztességtelennek minősül, a jogszabályban előírt feltételeket kell alkalmazni [helyesen: Amennyiben megállapítás nyer, hogy az ilyen megállapodás nyilvánvalóan tisztességtelen, a jogszabályi rendelkezéseket kell alkalmazni], kivéve ha a nemzeti bíróságok ettől eltérő, tisztességes feltételeket állapítanak meg.

(4) A tagállamok biztosítják, hogy a hitelezők és versenytársak érdekében megfelelő és hatékony eszközökkel előzzék meg a (3) bekezdés értelmében nagymértékben [helyesen: nyilvánvalóan] tisztességtelen feltételek további alkalmazását.

[...]”

7. A 6. cikk előírta a tagállamoknak, hogy 2002. augusztus 8. előtt ültessék át az irányelvet, azonban lehetővé tette, hogy fenntartsanak vagy hatályba léptessenek olyan rendelkezéseket, amelyek az ezen irányelvnek való megfeleléshez szükségesnél kedvezőbbek a hitelező számára, és hogy egyebek mellett kizárják a 2002. augusztus 8-át megelőzően kötött szerződéseket.

A 2011/7 irányelv

8. A 1. cikk a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ezen irányelv célja a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépés a belső piac megfelelő működésének biztosítása érdekében, ily módon ösztönözve a vállalkozások, különösen pedig a kkv-k versenyképességét.

(2) Ez az irányelv a kereskedelmi ügyletek ellenértékének kiegyenlítéseként teljesített valamennyi fizetésre vonatkozik.

(3) A tagállamok kizárhatják az adós ellen kezdeményezett felszámolási eljárás – ideértve az adósságátütemezési eljárásra irányuló eljárásokat is – hatálya alá tartozó tartozásokat.”

9. A (2) cikk (1) bekezdése ugyanúgy határozza meg a „kereskedelmi ügyletek” fogalmát, mint a 2000/35 irányelv (2) cikkének (1) bekezdése.

10. A 4. cikk a vállalkozások és a hatóságok közötti ügyletekre vonatkozik. Az (1) bekezdés a következőket írja elő:

„A tagállamok biztosítják, hogy azon kereskedelmi ügyletekben, amelyekben az adós egy hatóság, a (3), (4) vagy (6) bekezdésben meghatározott időtartam lejártakor a hitelező külön fizetési felszólítás nélkül legyen jogosult a törvényes késedelmi kamatra, amennyiben teljesülnek az alábbi feltételek:

- a) a hitelező teljesítette szerződéses és jogszabályi kötelezettségeit; és
- b) a hitelező nem kapta kézhez időben az esedékes összeget, kivéve ha az adós nem felel a késedelemért.”

11. A 4. cikk (3), (4) és (6) cikke 30 napos, vagy bizonyos esetekben 60 napos fizetési határidőt állapít meg.

12. A 6. cikk a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy amennyiben kereskedelmi ügyletekben a 3. vagy a 4. cikkel összhangban késedelmi kamat válik esedékessé, a hitelező jogosult az adóstól legalább 40 EUR összegű átalány megfizetését követelni.

(2) A tagállamok biztosítják, hogy az (1) bekezdésben említett átalányösszeg külön fizetési felszólítás nélkül, a hitelező számára felmerült behajtási költségeért kártérítésként váljon esedékessé.

(3) A hitelező az (1) bekezdésben említett átalányösszegen felül jogosult megfelelő kártérítésre az adós késedelmes fizetése következtében felmerült és az átalányösszeget meghaladó összes fennmaradó behajtási költsége miatt. E költségek közé tartozhatnak többek között az ügyvéd vagy behajtással foglalkozó cég megbízása miatt felmerülő költségek.”

13. A 7. cikk többek között a következőket írja elő:

„(1) A tagállamok rendelkeznek arról, hogy a szerződéses vagy a gyakorlatban alkalmazott, a fizetési határnapra vagy határidőre, a késedelmi kamatlábra vagy a behajtási költségek megtérítésére vonatkozó feltétel ne legyen végrehajtható, vagy arra hivatkozással kártérítési igényt lehessen támasztani, amennyiben ez a hitelező számára súlyosan hátrányos [helyesen: A tagállamok rendelkeznek arról, hogy a fizetési határnapra vagy határidőre, a késedelmi kamatlábra vagy a behajtási költségek megtérítésére vonatkozó szerződéses feltétel vagy gyakorlat ne legyen végrehajtható, vagy arra hivatkozással kártérítési igényt lehessen támasztani, amennyiben ez a hitelezővel szemben nyilvánvalóan tisztességtelen]. Annak megállapításakor, hogy valamely szerződéses feltétel vagy gyakorlat az első albekezdés értelmében súlyosan hátrányos-e a hitelező számára [helyesen: nyilvánvalóan tisztességtelen-e a hitelezővel szemben], minden körülményt figyelembe kell venni, ideértve:

- a) a helyes kereskedelmi gyakorlattól való nagymértékű eltérést, amely ellentétes a jóhiszeműség és a tisztességes kereskedés elvével;
- b) a termék vagy a szolgáltatás jellegét; és
- c) olyan objektív ok fennállását, amely miatt az adós eltért a késedelmes fizetés esetén alkalmazott törvényes kamatlábtól, [...] [vagy] a fizetési határidőtől [...].

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában a késedelmi kamatot kizáró valamely szerződéses feltétel vagy gyakorlat súlyosan hátrányosnak [helyesen: nyilvánvalóan tisztességtelennek] minősül.

(3) Az (1) bekezdés alkalmazásában a behajtási költségek 6. cikk szerinti megtérítését kizáró valamely szerződéses feltétel vagy gyakorlat súlyosan hátrányosnak minősül [helyesen: valamely szerződéses feltétel vagy gyakorlat nyilvánvalóan tisztességtelen jellegét vélelmezni kell].

[...]”

14. A 12. cikk többek között a következőket írja elő:

„(1) A tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az 1–8. és 10. cikknek 2013. március 16-ig megfeleljenek.

[...]

(3) A tagállamok fenntarthatnak vagy hatályba léptethetnek a hitelező számára az ezen irányelvnek való megfeleléshez szükségesnél kedvezőbb rendelkezéseket.

(4) Az irányelv átültetésekor a tagállamok határoznak arról, hogy kizárják-e a 2013. március 16. előtt kötött szerződéseket.”

15. A 13. cikk többek között a következőket írja elő:

„A 2000/35/EK irányelv 2013. március 16-tól kezdődő hatállyal a nemzeti jogba történő átültetésére és alkalmazására meghatározott határidővel kapcsolatos tagállami kötelezettségek sérelme nélkül hatályát veszti. Az említett időpont előtt kötött szerződések tekintetében azonban alkalmazandó marad, amelyekre ezen irányelv a 12. cikk (4) bekezdése értelmében nem alkalmazandó.

[...]”

A spanyol jog

16. A 2000/35 irányelvet a Ley 3/2004, de 29 de diciembre, por la que se establecen medidas de lucha contra la morosidad en las operaciones comerciales (a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2004. december 29-i 3/2004. sz. törvény; a továbbiakban: 3/2004. sz. törvény) ültette át a spanyol jogba. Ez a törvény volt alkalmazandó a 2002. augusztus 8. után kötött szerződésekre.

17. A 2011/7 irányelvet a Real Decreto-ley 4/2013, de 22 de febrero, de medidas de apoyo al emprendedor y de estímulo del crecimiento y de la creación de empleo (a vállalkozásokat támogató, növekedésösztönző és munkahelyteremtő intézkedésekről szóló, 2013. február 22-i 4/2013. sz. királyi törvényrendelet)³ ültette át, amelynek 33. cikke módosította a 3/2004. sz. törvényt. A 3/2004. sz. törvény 9. cikkének (1) bekezdése egyebek mellett a következőket írja elő:

„Semmisnek minősülnek a felek fizetési határidőre vagy a késedelmes fizetés következményeire vonatkozó olyan megállapodásai, amelyek eltérnek a [...] határidőtől vagy a [...] késedelmi kamat törvényes mértékétől, valamint a 6. cikkben a késedelmi kamatok követelésére megállapított feltételekkel ellentétes megállapodások, amennyiben azok a hitelező számára nyilvánvalóan

3 — Legalábbis az előzetes döntéshozatalra utaló végzés szerint. A spanyol kormány írásbeli észrevételeiben arra utal, hogy az irányelvet a Ley 11/2013, de 26 de julio, de medidas de apoyo al emprendedor y de estímulo del crecimiento y de la creación de empleo (a vállalkozásokat támogató, növekedésösztönző és munkahelyteremtő intézkedésekről szóló, 2013. június 26-i 11/2013. sz. törvény) ültette át. Nem foglalok álláspontra abban, hogy melyik állítás a helyes.

tisztességtelenek, figyelembe véve az eset valamennyi körülményét, többek között az áru vagy szolgáltatás jellegét, a kiegészítő biztosítékok nyújtását az adós részéről és a szokásos kereskedelmi gyakorlatot. Tisztességtelennek tekinthető az a kikötés, amely kizárja a behajtási költségek[...] megtérítését.

[...]

Annak meghatározásához, hogy egy feltétel vagy gyakorlat tisztességtelen-e a hitelező számára, többek között olyan tényezőket kell figyelembe venni, hogy fennáll-e olyan objektív ok, amely miatt az adós eltért a [...] fizetési határidőtől, illetve a[...] késedelmes fizetés esetén alkalmazott törvényes kamatlábtól; tekintetbe kell venni a termék vagy a szolgáltatás jellegét, vagy azt, hogy a helyes kereskedelmi gyakorlattól való olyan nagymértékű eltérést jelent-e, amely ellentétes a jóhiszeműség és a tisztességes kereskedés elvével.

Emellett annak meghatározásához, hogy egy feltétel vagy gyakorlat tisztességtelen-e, az eset összes körülményei alapján figyelembe kell venni, hogy [a feltétel vagy gyakorlat] főként az adós további likviditásának biztosítását szolgálja-e a hitelező költségére, vagy a fővállalkozó olyan fizetési feltételeket ír-e elő a szállítóknak vagy az alvállalkozóknak, amelyek nem indokoltak a fővállalkozóra érvényes feltételek alapján vagy egyéb objektív okok miatt.”⁴

18. A 4/2013. sz. törvény hatálybalépése előtt kötött szerződéseket illetően az említett törvény harmadik átmeneti rendelkezése a következőket írja elő:

„A [3/2004. sz. törvény] rendelkezéseinek hatálya alá tartozik, az e törvény által bevezetett módosításokat is figyelembe véve, valamennyi szerződés végrehajtása a[z említett törvény] hatálybalépéstől számított egy év elteltével, még akkor is, ha azokat [a hatálybalépését] megelőzően kötötték meg”.

19. A 8/2013. sz. törvény⁵ megállapította egyebek mellett a Comunidad Autónoma de la Región de Murcia (murciai régió autonóm közössége) szállítóinak kifizetését célzó két korábbi jogszabály által megindított és folytatott finanszírozási mechanizmus harmadik és egyben utolsó szakaszát. Ezen eljárás értelmében a szállítók a tőketartozás azonnali megfizetése ellenében lemondanak a közigazgatás késedelméből fakadó követelés egy részéről.⁶

20. A kérdést előterjesztő bíróság állítása szerint az említett jogszabálynak az volt a célja, hogy strukturális intézkedések alkalmazásához vezető lépésként, a költségvetési stabilitásra és a pénzügyi fenntarthatóságra irányuló célkitűzések teljesítése érdekében olyan konjunkturális, különös és sürgős intézkedéseket írjon elő, amelyek hozzájárulnak a közigazgatási szervek késedelmes fizetésének csökkentéséhez és megszüntetéséhez.

21. Az említett törvény 6. cikke „Az elmulasztott fizetési kötelezettség teljesítésének joghatásai” címet viselte, és a következőket írta elő:

„A szállító javára történő kifizetés az Autonóm Közösség vagy Helyi Önkormányzat által a tőke, a kamatok, a bírósági költségek és bármely egyéb járulékos költség tekintetében a szállítóval szemben felhalmozott tartozás megszűnését eredményezi.”

4 — Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés szerint e bekezdést a Ley 17/2014, de 30 de septiembre, por la que se adoptan medidas urgentes en materia de refinanciación y reestructuración de deuda empresarial (a vállalati tartozás refinanszírozására és szerkezetátalakítására vonatkozó sürgős intézkedésekről szóló, 2014. szeptember 30-i 17/2014. sz. törvény) módosította. Azt azonban nem fejtí ki, hogy mennyiben módosította azt.

5 — Hivatkozás a fenti 2. pontban.

6 — A tárgyaláson jelezték, hogy az eljárás már nem vehető igénybe, utoljára 2013. december 31-én lehetett hozzá csatlakozni.

A tényállás, az eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

22. 2008 és 2013 között az egészségügyi ágazatban működő több szállító szállított árukat és nyújtott szolgáltatásokat olyan kórházak részére, amelyek a Servicio Murciano de Salud (murciai egészségügyi szolgálat, a továbbiakban: egészségügyi szolgálat) keretébe tartoztak, amely nem egyenlítette ki határidőben az esedékessé vált számlákat

23. Az IOS Finance EFC S. A. az említett szállítóktól a kiegyenlített számlákon alapuló követeléseket vásárolt.⁷ 2013 szeptemberében a következők megfizetését követelte az egészségügyi szolgálattól: a kiegyenlített számlák összegének megfelelő 2 780 463,37 euró, amelyekre vonatkozóan a beszedési jogot részére átengedték; 165 164,24 euró az esedékessé vált és ki nem egyenlített számlák után 2013. szeptember 2-ig felszámított késedelmi kamatok címén, a továbbiakban felszámítandó kamatok sérelme nélkül, és 14 256,35 euró behajtási költségek megtérítése címén. Az egészségügyi szolgálat nem fizetett.

24. 2013 decemberében az IOS Finance bejelentette, hogy közigazgatási keresetet indít a fizetési felszólítás hatóság általi hallgatólagos elutasításával szemben. Később azonban csatlakozott a murciai régió autonóm közössége szállítóinak kifizetését célzó különös finanszírozási eljárás 2. részének a 8/2013. sz. törvény által szabályozott 3. szakaszához, tudomásul véve az e jogszabályban előírt joghatásokat. A tőkekövetelésből e rendszeren keresztül beszedésre került 2 765 621,79 euró összeg. A késedelmi kamatot és a behajtási költségek megtérítését azonban nem kapta meg.

25. 2014 májusában az IOS Finance eljárást indított a Juzgado Contencioso-Administrativo No 6, Murcia-nál (6. sz. közigazgatási bíróság, Murcia) amelyben 272 771,03 eurót követel késedelmi kamat címén, valamint 14 256,35 eurót a behajtási költségek megtérítése címén.

26. A következőkre hivatkozik: a) a késedelmi kamatban való részesüléshez és a behajtási költségek érvényesítéséhez való vonatkozó jogról nem lehet lemondani, az a törvény erejénél fogva keletkezik a fizetési határidő lejáratával, amennyiben a közigazgatási hatóság a tőketartozást nem fizette meg; b) a 8/2013. sz. törvény azon részében, amely szerint a tőketartozás megfizetésével a kamatokra, a bírósági és bármely egyéb járulékos költségekre irányuló követelés megszűnik, ellentétes az uniós joggal; valamint c) a késedelmes fizetésről szóló irányelvet közvetlenül kell alkalmazni abban a részében, amelyben előírja, hogy a késedelmi kamatot, illetve a behajtási költségek megtérítését kizáró szerződéses feltételek vagy gyakorlatok nyilvánvalóan tisztességtelennek minősülnek.

27. Az egészségügyi szolgálat azt állítja, hogy a szállítók kifizetését célzó különös eljárásához való csatlakozás önkéntes volt, és a késedelmi kamatokra, illetve a behajtási költségek megtérítésére vonatkozó jogról való lemondásra nem a tartozás keletkezését megelőzően, hanem csak annak létrejöttét és a kifizetés elmulasztását követően került sor.

28. A kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei merültek fel az alkalmazandó uniós jog értelmezésével és az alkalmazandó spanyol jognak az előbbivel való összeegyeztethetőségével kapcsolatosan. Ezért előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdést terjeszti elő:

„A 2011/7 irányelv 4. cikkének (1) bekezdésére, 6. cikkére, valamint 7. cikkének (2) és (3) bekezdésére figyelemmel:

Úgy kell-e értelmezni az irányelv 7. cikkének (2) bekezdését, hogy a tagállam a tőketartozás behajtását nem kötheti a késedelmi kamatokról történő lemondáshoz?

7 — Habár az előzetes döntéshozatalra utaló végzés nem tünteti fel az engedményezések időpontját vagy időpontjait, az IOS Finance jogi képviselője a tárgyaláson feltett kérdésre válaszul közölte, hogy a vállalat a 8/2013. sz. törvény szerinti refinanszírozási terv bevezetése előtt vásárolta meg az adósságokat.

Úgy kell-e értelmezni az irányelv 7. cikkének (3) bekezdését, hogy a tagállam a tőketartozás behajtását nem kötheti a behajtási költségekről történő lemondáshoz?

Amennyiben mindkét kérdésre igenlő választ kell adni, az adós mint ajánlatkérő szerv hivatkozhat-e a felek szabad akaratára annak érdekében, hogy kivonja magát a késedelmi kamatokra és behajtási költségekre vonatkozó fizetési kötelezettség alól?”

29. Az IOS Finance, a spanyol és a német kormány, valamint az Európai Bizottság írásbeli észrevételeket terjesztett elő. A 2016. március 2-án tartott tárgyaláson az IOS Finance, a spanyol kormány és a Bizottság szóbeli észrevételeket terjesztett elő.

Értékelés

Előzetes észrevételek

30. Habár úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kérdései azon előfeltevésen alapulnak, hogy az alapeljárásban szereplő tényállásra az időbeli hatályt figyelembe véve a 2011/7 irányelv alkalmazandó, a Bizottság írásbeli észrevételeiben megjegyzi, hogy ez nem ennyire egyértelmű.

31. Felhívja a figyelmet, hogy a 2011/7 irányelv 12. cikkének (4) bekezdése lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy az irányelv átültetése során kizárják annak hatálya alól a 2013. március 16. előtt kötött szerződéseket. Továbbá a 4/2013. sz. törvény átmeneti rendelkezéseit említi, amelyek szerint a 3/2004. sz. törvény „rendelkezéseinek hatálya alá tartozik valamennyi szerződés végrehajtása a rendelet törvény hatálybalépésétől számított egy év elteltével, még akkor is, ha azokat [a hatálybalépését] megelőzően kötötték meg”. Ebből következik, hogy a spanyol jogalkotó úgy döntött, hogy kizárja a 4/2013. sz. törvény hatálybalépését, vagyis 2014. február 24-ét megelőzően végrehajtott szerződéseket a 2011/7 irányelv hatálya alól. Az említett szerződésekre ennek megfelelően továbbra is a 2000/35 irányelv vonatkozik.

32. Nem foglalom állást a szóban forgó átmeneti rendelkezés értelmét vagy az alapeljárásban szereplő szerződések alkalmazását illetően. Ennek eldöntése teljes mértékben a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint azonban az a körülmény, hogy valamely nemzeti bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést formálisan bizonyos uniós rendelkezésekre hivatkozva fogalmazta meg, nem akadályozza meg, hogy a Bíróság megadja e bíróság számára az értelmezés minden olyan elemét, amely szükséges az utóbbi előtt lévő ügy megítéléséhez, akár hivatkozott ezekre a kérdéseinek megfogalmazásában, akár nem. E tekintetben a Bíróságnak kell a nemzeti bíróság által szolgáltatott információk összessége és különösen az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolása alapján meghatározni az uniós jog azon rendelkezéseit, amelyeknek az értelmezése a per tárgyára figyelemmel szükséges.⁸

33. Ezért a kérdést előterjesztő bíróság kérdéseit mind a 2000/35 irányelv, mind pedig a 2011/7 irányelv szempontjából megvizsgálom.

Az első és második kérdés

34. A kérdést előterjesztő bíróság első és második kérdésével, amelyet együttesen fogok tárgyalni, lényegében azt kérdezi, hogy a kereskedelmi követelések késedelmes fizetéséről szóló uniós jogszabályt úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti jogi jogszabály, amely a) a hitelezőt feljogosítja arra, hogy csatlakozzon egy olyan rendszerhez, amely lehetővé teszi a valamely szerződés

⁸ — Lásd többek között: 2015. november 17-i Regio Post ítélet, C-115/14, EU:C:2015:760, 46. pont.

alapján esedékessé vált tőketartozás „gyorsított” kifizetését, ha a hitelező teljesítette a szerződés szerinti kötelezettségeit, feltéve hogy lemond a késedelmi kamat megfizetésére és a behajtási költségek megtérítésére vonatkozó jogáról, miközben b) lehetővé teszi a hitelező számára, hogy ne csatlakozzon ehhez a rendszerhez, minek következtében fennmarad a kamatra és a behajtási költségek megtérítésére vonatkozó joga, habár valószínűleg jelentősen hosszabb ideig kell várni a kifizetésre. A kérdést előterjesztő bíróság különösen a nyilvánvalóan tisztességtelen szerződési feltételekről és gyakorlatokról szóló, jelenleg a 2011/7 irányelv 7. cikkének (2) és (3) bekezdésében szereplő rendelkezésekre tekintettel teszi fel kérdéseit.

A 2000/35 irányelv

35. A 2000/35 irányelvet azon, a megfogalmazása szerint „súlyos nyilvántartási és pénzügyi terhek” elleni fellépés érdekében fogadták el, amelyeket a „túlzott fizetési határidők és a késedelmes fizetések [...] rónak a vállalkozásokra”⁹. A (12) preambulumbekzdés szerint „a belső piacon tapasztalható késedelmes fizetések leküzdésére irányuló célkitűzés nem érhető el eléggé az egyes tagállamok egyénileg hozott intézkedéseivel, következésképp a Közösség ebben nagyobb sikert érhet el. Ez az irányelv kizárólag a fenti cél elérését tartja szem előtt. Éppen ezért az irányelv összességében megfelel a Szerződés 5. cikkében a szubszidiaritás és arányosság alapelveinek tekintetében megállapított követelményeknek”. A (16) preambulumbekzdés értelmében „a késedelmes fizetés olyan szerződészegés, amelyet a legtöbb tagállamban az alacsony késedelmi kamatok és/vagy hosszadalmas jogorvoslati eljárások az adósok számára pénzügyi szempontból vonzóvá tettek”. A (19) preambulumbekzdés továbbá kimondta, hogy „az irányelvnek meg kell tiltania a szerződéskötési szabadsággal való visszaélést a hitelező hátrányára”.

36. Fontos már az elején leszögezni, hogy a 2000/35 irányelv hatálya korlátozott volt. A Bíróság a Caffaro-ítéletben kimondta, hogy a 2000/35 irányelvet céljára és rendszerére figyelemmel kell értelmezni.¹⁰ Ezenfelül kimondta, hogy az irányelv „a tagállamban történő fizetések egyes szabályainak és gyakorlatainak lehetséges [helyesen: a lehető legnagyobb] mértékű összehangolására irányul a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépés céljából”, valamint hogy az „csupán egyes különös, e késedelmeket érintő szabályokra vonatkozik, nevezetesen a késedelmi kamatokra [...], a tulajdonjog fenntartására [...], és a nem vitatott követelések behajtására [...]”.¹¹ Az ügyre vonatkozó indítványában Trstenjak főtanácsnok megjegyezte, hogy az irányelv csak „egy minimális harmonizálásra irányuló intézkedést jelent”.¹² Más szavakkal, az irányelvet nem szabad úgy értelmezni, mint amely a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetésekre vonatkozó tagállami jogszabályok valamennyi elemét próbálja összehangolni.¹³

37. A továbbiakban részletesebben vizsgálom, milyen harmonizációt kívánt elérni az irányelv az első két feltett kérdés vonatkozásában.

38. A 2000/35 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése a hitelezők számára számos olyan jogot biztosított, amely a késedelmes fizetéssel szemben hivatott őket védeni. Egyebek mellett meghatározta azt az időpontot, ameltől kezdődően kamatot kellett fizetni,¹⁴ valamint az adós által a késedelmes fizetés miatt fizetendő kamat mértékét.¹⁵ A hitelező csak akkor volt jogosult kamatra, ha teljesítette szerződéses és jogszabályi kötelezettségeit, és nem kapta kézhez időben az esedékes összeget, kivéve ha

9 — A (7) preambulumbekzdés.

10 — 2008. szeptember 11-i Caffaro-ítélet, C-265/07, EU:C:2008:496, 14. pont.

11 — 2008. szeptember 11-i Caffaro-ítélet, C-265/07, EU:C:2008:496, 15. és 16. pont.

12 — Caffaro-ügyre vonatkozó indítvány, C-265/07, EU:C:2008:250, 28. pont.

13 — Lásd még: 2006. október 26-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-302/05, EU:C:2006:683, 23. pont, valamint a 2008. április 3-i 01051 Telecom ítélet, C-306/06, EU:C:2008:187, 21. pont, ahol is a Bíróság kimondta, hogy az irányelv nem hangolta össze a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetésekre vonatkozó összes szabályt, csak bizonyos különös szabályokra irányadó.

14 — Az a) és b) pont.

15 — A d) pont.

az adós nem felel a késedelemért.¹⁶ Az irányelv továbbá jogosultságot biztosított a hitelező számára arra vonatkozóan, hogy megfelelő összegű ellentételezést követeljen az adós késedelmes fizetése következtében felmerült összes indokolt behajtási költsége tekintetében (kivéve, ha az adós a késedelemért nem volt felelős).¹⁷ Az ilyen behajtási költségek megállapításakor figyelembe kellett venni az áttekinthetőség és az arányosság alapelveit a szóban forgó tartozás vonatkozásában, és a tagállamok jogosultak voltak meghatározni a legmagasabb összegű behajtási költség mértékét a tartozások különféle szintjeihez kapcsolódóan, a fenti alapelvek feltétlen tiszteletben tartása mellett. A 3. cikk (2) bekezdése szabályozta, hogy egyes esetekben mely időponttól kell kamatot fizetni és milyen mértékben.¹⁸

39. A 3. cikk (1) bekezdésében a fizetés időpontját és a fizetendő kamat mértékét illetően biztosított jogok csak annyiban voltak alkalmazandók, amennyiben a szerződés másként nem rendelkezett. A 3. cikk (3) bekezdése a nyilvánvalóan tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések meghatározásával a védelem nyilvánvaló hiányosságát előzi meg. A tagállamoknak gondoskodniuk kellett arról, hogy a fizetési határidőre vagy a késedelmes fizetés következményeire vonatkozó minden olyan megállapodás, amely nem állt összhangban a 3. cikk (1) bekezdésének b)–d) pontjában és a (2) bekezdésben rögzített előírásokkal, ne legyen végrehajtható, vagy arra hivatkozással kártérítési igényt lehessen érvényesíteni, amennyiben ez a hitelező tekintetében minden körülményre tekintettel nyilvánvalóan tisztességtelen volt. Annak megállapítására, hogy valamely megállapodás ebbe a kategóriába tartozott-e, többek között számba kellett venni, hogy volt-e olyan objektív ok, amelyek miatt az adós eltért az említett előírásoktól. Amennyiben megállapítást nyert, hogy az ilyen megállapodás nyilvánvalóan tisztességtelen, a 3. cikk 1. bekezdése b)–d) pontjának és (2) cikkének („jogsabályi rendelkezésként” meghatározott) rendelkezéseit kellett alkalmazni, kivéve, ha a nemzeti bíróságok ettől eltérő, tisztességes feltételeket állapítanak meg. A 3. cikk (3) bekezdésének hatálya nem terjedt ki a behajtási költségekre vonatkozóan a 3. cikk (1) bekezdésének e) pontjában meghatározott intézkedésekre. Ugyanakkor az említett rendelkezés által biztosított védelmet a szerződési feltételek nem módosították.

40. Így tehát a 2000/35 irányelv 3. cikke a hitelezők számára számos jogot biztosított a késedelmes fizetésre vonatkozóan.¹⁹ Ha és amennyiben a mögöttes szerződés ezt nem említette, a jogszabálynál fogva ezeket a feltételeket kellett alkalmazni a szerződés szerinti fizetés időpontjára és a fizetendő kamatra vonatkozóan. Amennyiben a szóban forgó szerződés rendelkezett ezekről a kérdésekről, azonban a 3. cikk (1) bekezdésének b)–d) pontjában, valamint (2) bekezdésében biztosított védelmet nem terjesztette ki, fennállt a veszélye, hogy nem volt végrehajtható, vagy arra hivatkozással kártérítési igényt lehetett érvényesíteni. A késedelmes fizetés esetére vonatkozó kártérítési jogot be kellett építeni a nemzeti jogba. A hitelező és az adós közötti szerződés ennyiben, és – a késedelmes fizetés miatti kamatot és kártérítést illetően – csak ennyiben módosult. Az irányelv ezt a (korlátozott) harmonizációt igyekezett elérni. Másképp fogalmazva, a hitelező számos kedvezményben részesült, és eldönthette, hogy él-e velük.

41. Megállapítható-e, hogy a 2000/35 irányelvvel ellentétes, ha valamely hitelező, akinek ezeket a jogokat biztosították, úgy dönt, hogy az azonnali fizetés ellenében lemond ezekről a jogokról, ha dönthetne úgy is, hogy nem mond le ezekről a jogokról, hanem megvárja a teljes összeg kifizetését? Álláspontom szerint nem.

16 — A c) pont.

17 — Az e) pont.

18 — A 2000/35 irányelv 3. cikkét illetően lásd még: 2008. december 11-i Bizottság kontra Spanyolország ítélet, C-380/06, EU:C:2008:702, 17. pont és azt követő pontok.

19 — A Bíróság kimondta, hogy a tagállamoknak a 3. cikk szerinti azon kötelezettsége, hogy biztosítsák, hogy az említett kamatot a késedelmes fizetés esetén meg kell fizetni, feltétlen és kellően egyértelmű ahhoz, hogy közvetlen hatállyal bírjon. Lásd: 2012. május 24-i Amia-ítélet, C-97/11, EU:C:2012:306, 37. pont.

42. Való igaz, hogy ahhoz, hogy az ilyen lemondás hatályos legyen, szükség lenne egy szerződésre. Az ilyen szerződés azonban értelemszerűen kiegészítő jellegű lenne a magát a követelést létrehozó első szerződéshez képest. Ez eltérne az első szerződéssel a hitelezőnek biztosított jogoktól és egy új joggal, az azonnali fizetéshez való joggal váltaná azokat fel. Amennyiben a teljes kifizetés megvárásához való jog valós volt, és nem látszólagos, álláspontom szerint az ilyen megállapodás a 2000/35 irányelv 3. cikkének (3) bekezdése alkalmazásában nem minősülne a hitelező tekintetében „nyilvánvalóan tisztességtelennek”. Önmagában a választási lehetőségnek a hitelező számára való biztosítása kizárja ezt a következtetést.

43. Ennek az okfejtésnek az alapeljárásban szereplő ügyre való alkalmazása tekintetében több észrevételt is tennék. Először is, ahogy az IOS Finance jogi képviselője a tárgyaláson megjegyezte, a Bíróság korábban már kimondta, hogy bár a szerződési feltételeket általában a szerződési szabadság elve jellemzi, az uniós jog tartalmazhat korlátozásokat ezen elv vonatkozásában.²⁰ Azonban ahhoz, hogy ezt az okfejtést alkalmazni lehessen, az uniós jognak először is be kellett avatkoznia, hogy ezt a szabadságot korlátozza. Bár megállapítható, hogy az irányelv hatása a 3. cikk (3) bekezdése révén az volt, hogy bizonyos mértékben korlátozza a felek szerződési szabadságát arra az esetre, ha az adós nem teljesít határidőre, véleményem szerint erre nem került sor a fenti 41. pontban leírt helyzet tekintetében.

44. Másodszor, a 8/2013. sz. törvény által bevezetett finanszírozási eljárás a hitelezőnek választási lehetőséget biztosított. Csatlakozhat az eljáráshoz, ez esetben ha nem is azonnal, de hamar teljesítik számára a kifizetést. Ennek alternatívájaként pedig választhatja azt, hogy a korábbi eljárást folytatja. Ez esetben várhatóan tovább (és esetleg sokkal tovább) kell várnia a fizetés teljesítésére, azonban megtartja a késedelmes fizetés után járó kamatra és a behajtási költségek megtérítésére vonatkozó jogát. Amikor erre a tárgyaláson rákérdeztek, a spanyol kormány tisztviselője azt állította, hogy mostanra minden olyan hitelezőt teljes egészében kifizettek, aki úgy döntött, hogy nem csatlakozik az eljáráshoz. Habár a Bizottság válaszképpen határozottan amellett érvelt, hogy az eljárás valamiképpen nem önkéntes volt, és hogy a hitelezőknek ténylegesen nem volt választási lehetőségük, véleményem szerint ez az állítás a spanyol kormány által adott magyarázat mellett alaptalan.²¹

45. A választási lehetőség eleme – és az ezzel kapcsolatos kockázat – ugyanis álláspontom szerint az üzleti élet szokásos részét képezi. A finanszírozási eljárás bevezetését követően két lehetőség közül lehetett választani. Az első (az eljáráshoz való csatlakozás) alacsonyabb kockázat mellett alacsonyabb megtérülést nyújtott. A második (a korábbi eljárás folytatásának választása) nagyobb kockázatot kínált, de a nagyobb megtérülés lehetőségét is. Véleményem szerint ez nem az a helyzet, amelynek megelőzésére az irányelvet elfogadták.

46. Harmadszor, véleményem szerint az általános végkifejletet illetően nincs jelentősége annak, hogy az adós az alapeljárásban szereplő ügyben állami szerv, és nem pedig magánvállalkozás volt. Való igaz, hogy a valamely tagállamot egy irányelv alapján terhelő kötelezettségek túlterjednek azon, hogy az irányelvben szereplő anyagi jogi szabályokat tükröző intézkedéseket iktat be a nemzeti jogba. Köteles ezeket a szabályokat alkalmazni és a gyakorlatban érvényesíteni is.²² Ez lesz következésképpen a helyzet akkor is, ha a kötelezett adós az állam vagy valamely állami szerv. Azonban a tagállamra ezzel kapcsolatban vonatkozó követelmény értelemszerűen nem terjed túl az irányelv által számára előírt

20 — E tekintetben lásd: 2010. május 20-i Harms-ítélet, C-434/08, EU:C:2010:285, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

21 — Hangsúlyoznom kell, hogy ha nem ez a helyzet, és a hitelezőnek nem volt valós választási lehetősége ebben a kérdésben, azt gondolnám, hogy egy ilyen megállapodás megsértette az irányelv követelményeit, és a 3. cikk (3) bekezdésének alkalmazásában a hitelező számára nyilvánvalóan tisztességtelen volt.

22 — E tekintetben lásd többek közt: 1984. április 10-i von Colson és Kamann ítélet, 14/83, EU:C:1984:153, 23. cikk; 1993. augusztus 2-i Marshall-ítélet, C-271/91, EU:C:1993:335, 24. pont. Lásd még: Prechal, S.: Directives in EC Law, Oxford University Press, Oxford, 2010., 51. oldal és azt követő oldalak.

kötelezettségek határain. Mivel, ahogy már említettem, ezek a kötelezettségek nem terjedtek a hitelezők kifizetésére vonatkozó olyan megállapodások megtiltásáig, mint amelyek az alapeljárásban szerepeltek, az imént felvázolt elvek nem kötelezhetik a tagállamot arra, hogy egy olyan kötelezettségnek feleljen meg, amelyet maga az irányelv nem ír elő.²³

47. Másképp megfogalmazva véleményem szerint a kérdés az, hogy a tagállam cselekménye az alapeljárásban szereplő esetben jogszerű volt-e. Tegyük fel, hogy a kötelezett adós nem az állam vagy annak szerve volt, hanem magánvállalkozás. Véleményem szerint nem lenne nehéz arra a következtetésre jutni, hogy egy ilyen vállalkozás az irányelv értelmében érvényesen ajánlana a hitelezőnek egy ahhoz hasonló kompromisszumos megállapodást, mint amelyet a jelen ügyben szereplő finanszírozási eljárás alapján az IOS Finance-nak kínáltak. Más lesz-e a válasz, ha a tagállamot vagy annak szervét helyettesítjük be a fenti egyenletbe? Meglátásom szerint nem.

48. Végezetül megint csak a tárgyaláson volt egy kis vita arról, hogy mi a hatása annak, hogy az alapeljárásban nem az egészségügyi szolgálatnak szállított áruk, és az e szolgálat részére nyújtott szolgáltatások eredeti szállítója volt a hitelező, hanem egy faktoráló vállalat. Befolyásolja-e a 41. pontban meghatározott következtetést, hogy melyek voltak – ahogy én nevezem – a mögöttes tőkék?

49. Véleményem szerint nem.

50. A faktoráló vállalatok szolgáltatást nyújtanak az üzleti közösségnek. Méghozzá úgy, hogy leszámítolva megvásárolják a – leginkább a gyártási, kiskereskedelmi vagy szolgáltatási ágazatban működő – vállalkozások követeléseit. Ezen leszámítolás kiszámításakor az érintett vállalatok figyelembe vesznek minden releváns elemet, ideértve a fizetés teljesítésének valószínű idejét és a fizetés elmulasztásának kockázatát. Ehhez a tevékenységhez mindenképpen szükség van bizonyos fokú mérlegelésre a vállalat részéről. Az fogja meghatározni, hogy a piacon mennyire lesz sikeres, hogy meg tudja-e állapítani e mérlegelés eredményeképp a leszámítolás megfelelő szintjét. Az érintett vállalkozás részére, az ajánlat szerinti leszámítolás elfogadásáért cserébe, azonnal kifizetik a követelését (vagy annak egy részét). A faktoráló cég pedig átvállalja a teljes követelést. Az *assignatus utitur iure auctoris* elvnek megfelelően az engedményezett követelés megegyezik azzal a követeléssel, amely a kifizetett vállalkozás könyvelésében az engedményezés előtt szerepelt, vagyis nem lesz annál sem több, sem kevesebb. Véleményem szerint az, hogy az alapeljárásban szereplő ügyben a szóban forgó faktoráló cég a finanszírozási eljárás bevezetése előtt teljesítette a mögöttes követeléseket, és ennek eredményeképp úgy tűnhet, hogy nem várt nyereségre tett szert, nem érinti az alapul szolgáló kérdéseket.

51. Ebből következik, hogy a 2000/35 irányelvet és különösen annak 3. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti jogi szabály, amely a) a hitelezőt feljogosítja, hogy csatlakozzon egy olyan rendszerhez, amely lehetővé teszi a valamely szerződés alapján esedékessé vált tőketartozás „gyorsított” kifizetését, ha a hitelező teljesítette a szerződés szerinti kötelezettségeit, feltéve, hogy lemond a késedelmi kamat megfizetésére és a behajtási költségek megtérítésére vonatkozó jogáról, miközben b) lehetővé teszi a hitelező számára, hogy ne csatlakozzon ehhez a rendszerhez, minek következtében fennmarad a kamatra és a behajtási költségek megtérítésére vonatkozó joga, habár valószínűleg jelentősen hosszabb ideig kell várni a kifizetésre.

23 — Mellékesen hozzá kell tennem, hogy míg az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben az szerepel, hogy a kifizetést az egészségügyi szolgálat teljesítette az IOS Finance részére, a spanyol kormány a tárgyaláson azt állította, hogy valójában az állam teljesítette, egy olyan járulékos kötelezettség mellett, miszerint az egészségügyi szolgálat egy későbbi időpontban köteles azt visszafizetni. Véleményem szerint ez a kérdés nem befolyásolja a mögöttes kérdésekre vonatkozó elemzésemet.

A 2011/7 irányelv

52. A 2011/7 irányelv átdolgozta a 2000/35 irányelvet, amelynek során a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetés esetére az elődje által a hitelezőknek biztosított védelemre támaszkodott. Úgy tűnik, volt egy olyan vélekedés, miszerint a 2000/35 irányelv nem teljesíti, vagy legalábbis nem elég sikeresen teljesíti az erre irányuló célt.²⁴ A következőkben az új jogszabály által bevezetett fő változások kerülnek ismertetésre.

53. Az 1. cikk (3) bekezdése lehetővé teszi a tagállamoknak, hogy kizárják az adós ellen kezdeményezett felszámolási eljárás – ideértve az adósságátütemezési eljárásra irányuló eljárásokat is – hatálya alá tartozó tartozásokat. Mivel a Bíróságot a tárgyaláson arról tájékoztatták, hogy Spanyolország nem fogadott el ilyen rendelkezéseket, ezt a kérdést a továbbiakban nem tárgyalom.

54. A 2011/7 irányelv 3. és 4. cikke feljogosítja a hitelezőt a késedelmi kamatra, ami a 2000/35 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését tükrözi. Bevezetik azonban a két vagy több vállalkozás közötti ügyletek²⁵ (a 3. cikk szerint), valamint a vállalkozások és hatóságok közötti ügyletek (4. cikk szerint) közötti különbségtételt.²⁶ Mivel ez utóbbit általában úgy tekintik, mint amelynek erősebb bevételei vannak, és mint amely előnyösebb feltételek mellett tud finanszírozási forrásokhoz hozzájutni, mint a vállalkozások,²⁷ rájuk főszabály szerint szigorúbb feltételek alkalmazandók. A fizetési határnapot vagy határidőt a 3. cikk előírása szerint a szerződésben meg lehet határozni, de nem haladhatja meg a 60 naptári napot –, kivéve ha a szerződésben kifejezetten másként állapodtak meg, és feltéve, hogy a 7. cikk értelmében ez nem nyilvánvalóan tisztességtelen a hitelezővel szemben.²⁸ A 4. cikk értelmében ez az időszak a legtöbb esetben nem haladhatja meg a 30 napot. A 3. cikk szerint a késedelmes fizetésre alkalmazandó kamatláb az a kamatláb, amelyben a felek megállapodnak, figyelemmel a 7. cikkben a tisztességtelen szerződési feltételekre és gyakorlatokra vonatkozó rendelkezésekre.²⁹ A 4. cikkben az ennek megfelelő kamatláb egy büntető jellegű kamatláb, amelyet a „referencia-kamatlábnak”³⁰ nevezett kamatláb alapján, ahhoz legalább nyolc százalékpont hozzáadásával kell kiszámítani.

55. Az irányelv 6. cikke nagyobb bizonyosságot nyújt a behajtási költségeiket megtéríttetni kívánó hitelezőknek, mint a 2000/35 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének e) pontjában szereplő megfelelő rendelkezés. Egyebek mellett előírja, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy amennyiben kereskedelmi ügyletekben a 3. vagy a 4. cikkel összhangban késedelmi kamat válik esedékessé, a hitelező jogosult legyen az adóstól legalább 40 EUR összegű átalány megfizetését követelni.

24 — Lásd például: a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre (átdolgozás) vonatkozó bizottsági javaslat indokolását (COM(2009) 126 végleges), amely szerint „egyértelmű bizonyíték mutat arra, hogy a [2000/35 irányelv] hatálybalépése ellenére az Unióban továbbra is általános problémát jelent a késedelmes fizetés a kereskedelmi ügyletekben”.

25 — A 2. cikk 3. pontjában szereplő meghatározás szerint „vállalkozás” a hatóságnak nem minősülő, önálló gazdasági vagy szakmai tevékenységet folytató szervezet, még ha az adott tevékenységet egyetlen személy is végzi.

26 — A 2. cikk 2. pontjában szereplő meghatározás szerint „hatóság” a [a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai ágazatban működő ajánlatkérők beszerzési eljárásainak összehangolásáról szóló, 2004. március 31-i 2004/17/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2004. L 134., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 7. kötet, 19. o.)] 2. cikke (1) bekezdésének a) pontjában és [az építési beruházásra, az árubeszerzésre és a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 2004. március 31-i 2004/18/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 2004. 134., 114. o.; magyar nyelvű különkiadás: 6. fejezet, 7. kötet, 132. o.)] 1. cikkének (9) bekezdésében meghatározott bármely ajánlatkérő szerv, függetlenül a szerződés tárgyától vagy értékétől.

27 — (23) preambulumbekkezdés.

28 — Lásd továbbá: a lenti 57. és azt követő pont.

29 — Lásd továbbá: a lenti 57. és azt követő pont.

30 — A 2. cikk 7. pontjában szereplő meghatározás szerint az alábbiak valamelyike: „a) azon tagállamok esetében, amelyek pénzneme az euró: i. az Európai Központi Bank legutóbbi fő refinanszírozási műveleténél alkalmazott kamatláb; vagy ii. az Európai Központi Bank legutóbbi refinanszírozási műveletei esetében változó kamatú tendereljárásból kialakuló marginális kamatláb; b) azon tagállamok esetében, amelyek pénzneme nem az euró, a saját nemzeti központi bankjuk által meghatározott referencia-kamatláb”.

56. A 2011/7 irányelv 7. cikke a 2000/35 irányelv 3. cikkének (3) bekezdését váltja fel. A 7. cikk (1) bekezdése értelmében a tagállamoknak rendelkezniük kell arról, hogy a szerződéses vagy a gyakorlatban alkalmazott, a fizetési határnapra vagy határidőre, a késedelmi kamatlábra vagy a behajtási költségek megtérítésére vonatkozó, a hitelező tekintetében nyilvánvalóan tisztességtelen feltétel ne legyen végrehajtható, vagy arra hivatkozással kártérítési igényt lehessen támasztani. Annak megállapításakor, hogy valamely szerződéses feltétel vagy gyakorlat nyilvánvalóan tisztességtelen-e a hitelező tekintetében, minden körülményt figyelembe kell venni. A 2011/7 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével a hitelezőknek nyújtott védelem, annak ellenére, hogy nem 2000/35 irányelv 3. cikkének (3) bekezdésében szereplő rendelkezéssel azonos módon került megfogalmazásra, nem tér el lényegesen az elődje által biztosított védelemtől. A 7. cikk (2) és (3) bekezdése azonban jelentős további védelmet vezetett be a hitelező számára, amelyeket érdemes részletesebben is megvizsgálni.

57. Először is a 7. cikk (2) bekezdése előírja, hogy a 7. cikk (1) bekezdésének alkalmazásában a késedelmi kamatot kizáró valamely szerződéses feltételt vagy gyakorlatot nyilvánvalóan tisztességtelennek kell minősíteni. Habár a „szerződési feltétel” kifejezés nem szorul további magyarázatra, a „gyakorlat” fogalma talán igen. Ezt a fogalmat az irányelv nem határozza meg. Számomra úgy tűnik, hogy ezt úgy kell értelmezni, mint amelynek a szerződés megkötésekor joghatása van. Ez alatt egy olyan megállapodást értek, amely annak ellenére, hogy a szerződésben nincs kifejezetten feljegyezve vagy meghatározva, a felek között kötelező erővel bír, általában a felek közötti kereskedéssorozat eredményeként, vagy az adott kereskedelmi vagy üzleti szokás vagy szokvány miatt. Ez tükrözi a jogszabály releváns részének általános rendszerét és célját, amely abban áll, hogy a jellemzően egyenlőtlen alkuerővel bíró felek között létrejött szerződések tényleges hatására vonatkozóan szabályokat állapítson meg. Annak érdekében, hogy a szükséges védelmet nyújthassa, a 7. cikk (2) bekezdése olyan szabályokat határoz meg a fizetésre és a késedelmes fizetés következményeire vonatkozóan, amelyek értelemszerűen ösztönzik a feleket arra, hogy belefoglalják azokat a szerződéseikbe (ösztönzés), és amelyek, amennyiben nem foglalják bele a szerződésbe, végre nem hajthatóvá válnak (vagy bizonyos esetben alkalmasak arra, hogy végre nem hajthatóvá váljanak), vagy arra hivatkozással kártérítési igényt lehet támasztani (büntetés).

58. A „gyakorlat” fogalmának értelmezését illetően következtetésemet megerősíti a 2011/7 irányelv (28) preambulumbekkezdése, amely szerint „az irányelvnek meg kell tiltania a szerződéskötési szabadsággal való visszaélést a hitelező hátrányára”. Ennek eredményeképpen, ha egy fizetési határnapra vagy határidőre, késedelmi kamatlábra vagy behajtási költségekért járó kártérítéshez kapcsolódó szerződéses feltétel vagy gyakorlat az adósra vonatkozó feltételek alapján nem indokolt vagy az főként az adós további likviditásának biztosítását szolgálja a hitelező költségére, az visszaélést megvalósító tényezőnek tekinthető. E célból és a tudományos „Közös referenciakeret-tervezet”-tel^[31] összhangban a hitelező számára tisztességtelennek kell tekinteni a helyes kereskedelmi gyakorlattól nagymértékben eltérő, és a jóhiszeműséggel, valamint a tisztességes kereskedéssel ellentétes szerződéses feltételt vagy gyakorlatot [...]”. Ezzel összefüggésben megjegyezném, hogy a Közös referenciakeret-tervezet a „szerződéses feltételekre” a következő meghatározást tartalmazza: „a szerződéses feltételek eredhetnek a felek kifejezett vagy hallgatólagos megállapodásából, a jogszabályi rendelkezésekből, a felek között kialakult gyakorlatból vagy a szokásokból”³².

59. Másodszor a 7. cikk (3) bekezdése bevezet egy vélelmet, amely szerint a behajtási költségek megtérítését kizáró valamely szerződéses feltétel vagy gyakorlat nyilvánvalóan tisztességtelen. E tekintetben eltér a 7. cikk (2) bekezdésétől annyiban, hogy az utóbbi azt mondja ki, hogy a késedelmi kamatot kizáró valamely szerződéses feltétel vagy gyakorlat nyilvánvalóan tisztességtelennek „minősül”. Másként fogalmazva ez nem vitatható, míg a (3) bekezdésben szereplő vélelem megdönthető. Ezért annak a hitelezőnek, aki ezt meg akarja dönteni, olyan bizonyítékokkal kell előállnia, amely alkalmas az érvek megdöntésére és állításának bizonyítására.

31 — Ez a dokumentum elérhető az interneten, a következő címen: http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf.

32 — II. szakasz. – 9:101.

60. Ettől eltekintve a 7. cikk (3) bekezdését ugyanúgy kell értelmezni, mint a 7. cikk (2) bekezdését.

61. Habár a 2011/7 irányelv kétségtelenül erősítette a hitelezők rendelkezésére álló védelmet a késedelmes fizetés terén, általános szerkezete lényegében hasonló a 2000/35 irányelvéhez. Így tehát azt írja elő, hogy a tagállamok garantálják, hogy a hitelezők számára jogokat biztosítanak azon időpontot illetően, amikortól a szerződés alapján késedelmi kamatot kell fizetni, valamint a késedelmi kamatlábra és a behajtási költségek megtérítésére vonatkozóan. Amennyiben az adós megpróbálna nyilvánvalóan tisztességtelen feltételeket vagy gyakorlatot belefoglalni a megkötendő szerződésbe, ez a rendelkezés végre nem hajthatóvá válásához vezethet vagy vezet, vagy arra hivatkozással kártérítési igényt lehet támasztani.

62. Ugyanakkor véleményem szerint a 2011/7 irányelvben semmi nem zárja ki, hogy valamely hitelező, miután teljesítette a szerződést, érvényesen olyan önkéntes megállapodást kössön az adóssal, miszerint a szerződés szerinti tőketartozást azonnal kifizetik számára cserébe azért, hogy lemond olyan követelésekről, amelyekre egyébként a késedelmes fizetésre tekintettel jogosult lenne, valamint amelyek a behajtási költségek megtérítésére irányulnak. Egyebek mellett számomra úgy tűnik, hogy egy ilyen megállapodás rendelkezései nem minősülnek „szerződéses vagy a gyakorlatban alkalmazott [...] feltételnek” az irányelv 7. cikkének (1)–(3) bekezdése szempontjából, és, kiterjesztés révén, „nyilvánvalóan tisztességtelennek” sem minősülnek, a fenti 42. pontban kifejtett indokok miatt. A szóban forgó irányelvnek az alapeljárásban szereplő ügyre való alkalmazását illetően, a 43–50. pontban a 2000/35 irányelvvel kapcsolatban tett észrevételeim a 2011/7 irányelvre ugyanúgy érvényesek.

63. Hozzátenném, hogy noha a német kormány egyetért azzal, hogy a 2011/7 irányelv 7. cikkének (2) és (3) bekezdése nem alkalmazható az alapeljárásban szereplő eset körülményeire, véleménye szerint a 7. cikk (1) bekezdése viszont releváns. Más szavakkal élve az említett rendelkezés időben nem annyira körülhatárolt, mint a (2) és a (3) bekezdés.

64. Nem értek egyet.

65. A jogalkotónak azzal, hogy a 7. cikk (1), (2) és (3) bekezdésében is a „szerződéses feltétel vagy gyakorlat” kifejezést használta, egyértelműen az volt a szándéka, hogy az említett rendelkezéseket ugyanazon körülmények között alkalmazzák. A (2) és a (3) bekezdés ezért egyszerűen csak szigorúbb rendelkezéseket tartalmaz, amelyek a visszaélés különösen kirívó eseteire vonatkoznak. Azok az „(1) bekezdés alkalmazásában” érvényesülnek. A három bekezdés időbeli hatálya megegyezik.

66. Ebből véleményem szerint az következik, hogy a 2011/7 irányelvet, és különösen annak 7. cikkének (2) és (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti jogi jogszabály, amely a) a hitelezőt feljogosítja, hogy csatlakozzon egy olyan rendszerhez, amely lehetővé teszi a valamely szerződés alapján esedékessé vált tőketartozás „gyorsított” kifizetését, ha a hitelező teljesítette a szerződés szerinti kötelezettségeit, feltéve, hogy lemond a késedelmi kamat megfizetésére és a behajtási költségek megtérítésére vonatkozó jogáról, miközben b) lehetővé teszi a hitelező számára, hogy ne csatlakozzon ehhez a rendszerhez, minek következtében fennmarad a kamatra és a behajtási költségek megtérítésére vonatkozó joga, habár valószínűleg jelentősen hosszabb ideig kell várni a kifizetésre.

A harmadik kérdés

67. Mivel a kérdést előterjesztő bíróság a harmadik kérdést arra az esetre teszi fel, ha az első és a második kérdésre igenlő válasz adandó, nem szükséges azt megválaszolni.

Véggövetkeztetések

68. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Juzgado Contencioso-Administrativo No 6, Murcia (6. sz. közigazgatási bíróság, Murcia) által feltett kérdéseket a következőképpen válaszolja meg:

- A kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2000. június 29-i 2000/35/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet, és különösen annak 3. cikkének (3) bekezdését, valamint a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2000. február 16-i 2011/7/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvet, és különösen annak 7. cikke (2) és (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti jogi szabály, amely:
 - a) a hitelezőt feljogosítja, hogy csatlakozzon egy olyan rendszerhez, amely lehetővé teszi a valamely szerződés alapján esedékessé vált tőketartozás „gyorsított” kifizetését, ha a hitelező teljesítette a szerződés szerinti kötelezettségeit, feltéve hogy lemond a késedelmi kamat megfizetésére és a behajtási költségek megtérítésére vonatkozó jogáról,
 - b) lehetővé teszi a hitelező számára, hogy ne csatlakozzon ehhez a rendszerhez, minek következtében fennmarad a kamatra és a behajtási költségek megtérítésére vonatkozó joga, habár valószínűleg jelentősen hosszabb ideig kell várni a kifizetésre.
- A kérdést előterjesztő bíróság által feltett harmadik kérdést nem szükséges megválaszolni.